

Handlingsplan för främjande av skolnärvaro i Haninge Kommun

Bilagor

- Åtgärdstrappa vid skolfrånvaro. Rutin.
- Att analysera frånvaromönster. Stöd till skolpersonal.
- Att samtala och ställa frågor. Stöd till skolpersonal.
- Kuratorernas manual för samtal. Stöd till skolpersonal.
- Åtgärder och anpassningar. Stöd till skolpersonal.
- Att förebygga skolfrånvaro genom analys av frånvarorapporteringen. Bildpresentation
- Skolpliktsanmälan. Blankett

Syfte

Syftet med handlingsplanen är att skapa tydliga och i verksamheten förankrade rutiner som bidrar till att fånga upp elever som har problematisk skolfrånvaro och ge skolorna stöd i att förebygga skolfrånvaro.

Handlingsplanen syftar till att ge kommunens grundskolor stöd i arbetet med att öka elevers närvaro och öka likvärdigheten i detta arbete mellan olika skolor.

Genom tydliga rutiner i verksamheten skapas goda förutsättningar att skydda elever ifrån att drabbas av skolmisslyckanden och minska risken för framtida psykisk ohälsa och socialt utanförskap.

För att göra handlingsplanen till en del av skolornas vardag består den, förutom huvuddokumentet, av ett antal bilagor med rutiner och checklistor.

Bakgrund

Uppdraget har varit att skapa en handlingsplan för ökad skolnärvaro att användas av alla kommunala grundskolor i kommunen.

I arbetet ingår främjande skolnärvaroarbeta på grupp och organisationsnivå och åtgärder för att minska problematisk frånvaro på individnivå.

De organisatoriska brister som Närvaroteamet kunnat identifiera rör dels skolors hantering och analys av frånvarorapportering, inklusive skolornas kontakt med vårdnadshavare, dels bristande kartläggning och adekvat anpassning för elever med problematisk skolfrånvaro. Dessutom finns brister i det främjande arbetet på såväl individ-, grupp- och organisationsnivå.

Närvaroteamet har också noterat stora olikheter mellan kommunens 16 kommunala grundskolor vad gäller arbetet kring skolnärvaro. En kommungemensam handlingsplan ger förutsättningar att öka likvärdigheten i skolornas arbete med att öka skolnärvaron.

Handlingsplanen är ett stöd för målen:

- Att öka skolnärvaron i Haninge kommun.
- Att alla kommunala grundskolor ska arbeta förebyggande för att främja skolnärvaro.
- Att det finns ett systematiskt arbete kring elever med problematisk frånvaro.
- Att öka likvärdigheten i hur skolor i Haninge kommun arbetar med skolnärvaro.

Problematisk skolfrånvaro

”Om en elev är frånvarande från den obligatoriska verksamheten i sådan omfattning att frånvaron riskerar att ha negativ inverkan på elevens utveckling mot utbildningens mål ska det betraktas som problematisk skolfrånvaro” (SOU 2016¹).

Problematisksk olfrånvaro innebär risk för allvarliga konsekvenser för elever, både vad gäller studier och psykisk hälsa. Problematisksk olfrånvaro behöver behandlas som ett akut problem. Det är alltid skolan som har det övergripande ansvaret att skyndsamt utreda. Skolan kan inte invänta att andra aktörer agerar först.

Det är vårdnadshavarens skyldighet att se till att eleven fullgör sin skolplikt (skollagen 7 kapitlet 20 paragrafen). Det är rektors ansvar att informera vårdnadshavare om ogiltig frånvaro samma dag det inträffar (skollagen 7 kapitlet 17 paragrafen). Av vägledande beslut från Skolinspektionen framgår att skolan bedöms resursstarkare än vårdnadshavare, och därför bär skolan det största ansvaret för att hitta en lösning när en elev har problematisk skolfrånvaro.

Definitioner

Anmäld frånvaro som uppvisar mönster t.ex. sen ankomst, ströfrånvarotimmar eller att eleven går tidigare från lektioner i ett upprepat mönster, ska betraktas som problematisk frånvaro.

Ogiltig skolfrånvaro är sådan frånvaro som vårdnadshavaren inte meddelat eller bekräftat när det gäller t ex sjukdom eller läkarbesök. När en elev som inte blivit beviljad ansökt ledighet ändå uteblir från undervisningen är det också ogiltig frånvaro.

Ogiltig frånvaro i skolan. Enligt sjunde kapitlet i den svenska skollagen råder skolplikt för alla elever i grundskoleålder. Detta innebär att eleven ska vara närvarande på samtliga schemalagda lektioner, och att de både har rätt till och skyldighet att ta del av undervisningen. Det är läraren som bedömer om eleven deltagit i skolarbetet. En elev kan ha ogiltig frånvaro även om hon/han befinner sig i skolan. Att eleven vistas i skolans lokaler innebär alltså inte att eleven anses ha deltagit i skolarbetet.

Schoolsoft används på samtliga skolor men det saknas kommungemensamma rutiner för frånvarorapportering. Det har till exempel visat sig att vissa lärare lägger in frånvaron vid lektionens start medan andra några väljer att rapportera frånvaron en gång per vecka.

Ett annat frekvent problem är att skolor alltför sällan i tid uppmärksammar mönster av anmäld frånvaro.

Eftersom frånvarorapporteringen inte fungerar tillfredställande har vi prioriterat att skapa en gemensam rutin, åtgärdsrapport, som stöd till skolorna i Haninge kommun.

För att lärare ska kunna sköta sitt uppdrag är det viktigt att de har tillgång till fungerande frånvarorutiner och är införstådda med hur frånvaro ska meddelas vårdnadshavare.

Till sist är det också en fråga om säkerhet. Vårdnadshavare anförtror skolan att ta hand om deras barn och ska kunna lita på att de blir informerade skyndsamt om en elev inte är närvarande.

Orsaker till problematisk skolfrånvaro

En känsla av utanförskap kan sägas sammanfatta orsaker till problematisk skolfrånvaro.

I en studie av Anne-Sofie Strand om skolk (Strand, 2013)² har hon följt nittio elever i två högstadieskolor från år 1 till år 9. Gemensamt för samtliga elever är att de beskriver en känsla av utanförskap som kan delas in i fyra grupper och som också avspeglar de elever Närvaroteamet mött.

Avsaknad av stöd.

När skolan inte har lyckats kartlägga och ta den hänsyn till elevens förutsättningar och möta de behov som behöver mötas för att eleven ska klara skolgången.

Utstötning

Outtalade regler för samvaro blir så svåra att tyda att de leder till en känsla av utanförskap. Detta kan gälla både i relation till vuxna och jämnåriga i skolan.

Brist på meningsfullhet.

Om inte skolan upplevs som meningsfull så kan sammanhang utanför skolan kännas mer meningsfulla. Brist på relationer med vuxna och/eller jämnåriga i skolan bidrar starkt till att skolan inte känns meningsfull.

Mobbning.

Elever med problematisk skolfrånvaro beskriver ofta upplevelser av kränkande behandling från såväl jämnåriga som skolpersonal. Det kan handla om mobbing från jämnåriga som inte upptäcks av skolan eller att skolan inte validerar elevs upplevelse av att ha blivit kränkt.

Skolans arbete med problematisk skolfrånvaro.

Till stöd för skolornas arbete med problematisk frånvaro under läsåret 2017-2018 finns följande dokument som är bilagda handlingsplanen.

Åtgärdstrappa vid skolfrånvaro.

Rutin för Haninge kommunala grundskolor med textdokument och flödesdiagram som visar vem som ska göra vad när elev inte är närvarande.

Att analysera frånvaromönster.

Stöd till skolpersonal för analys av elevs frånvaro.

Att förebygga skolfrånvaro genom analys av frånvarorapporteringen

Bildspel om frånvaroanalys.

Att samtala och ställa frågor

Stödmaterial till skolpersonal som ska samtala med elever.

Kuratorernas manual för samtal

Stödmaterial för skolpersonal, framtaget av kommunens kuratorer till tidigare handlingsplan. Innehåller konkreta frågor.

Åtgärder och anpassningar.

Stöd till skolpersonal med konkreta förslag på olika typer av åtgärder och anpassningar som kan bli aktuella som ett resultat av kartläggning.

Skolpliktsanmälan.

Blankett för skolpliktsanmälan

Skolverkets allmänna råd för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram

Av alla de publikationer som finns att hämta på Skolverketes hemsida väljer vi att lyfta fram de allmänna råden för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram³, eftersom vi sett att problematisk skolfrånvaro kan undvikas när elever får adekvata anpassningar och stöd i tid.

I 3 kap. 8 § i skollagen står ”Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation”.

Detta innebär att skolan ska utreda även de elever som för närvarande når de kunskapsmål som minst ska uppnås, men som uppvisar andra svårigheter som gör att skolan av olika skäl bedömer att eleven längre fram kan få svårigheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Det kan till exempel handla om en elev med en funktionsnedsättning, psykosocial problematik, psykisk ohälsa, svårigheter i det sociala samspelet, koncentrationssvårigheter.

De allmänna råden kan laddas ned från Skolverkets hemsida.

Främjande av skolnärvaro

Arbetet med att främja skolnärvaro är en del av skolans förebyggande arbete. Det handlar till stor del om skolans normer och värden och behöver ske på såväl organisations-, grupp- och individnivå.

Baserat på samlade erfarenheter från mer än 26 skolor i och utanför Haninges kommun har vi i denna första version av handlingsplan valt att rekommendera kommunens skolor att fokusera på följande områden.

Värdegrundsarbete

Det som är av allra högsta vikt är att värdegrunden inte bara är ett skriftligt dokument utan något som genomsyrar skolans hela verksamhet. Hur bemöter vuxna varandra, hur talar elever till varandra (och vad accepteras av de vuxna), hur tolerant är skolan för det annorlunda? På vilket sätt och med vilken ton informeras föräldrar? I de skolor där kränkande behandling upptäcks och tas på största allvar, skapas trygghet för eleverna. I de skolor och miljöer där vuxna tycker att de individuella olikheterna berikar, där vågar elever att stanna kvar, även om man hamnat i svårigheter.

Likvärdighet

”Alla elever i Sverige har enligt lag rätt till en likvärdig utbildning. Var eleven än bor och oavsett sociala och ekonomiska bemförhållanden ska utbildningen ha en hög kvalitet. Utbildningen ska också kompensera för elevers olika bakgrund och andra olikartade förutsättningar”.(Skolverket, 2017⁴).

De brister som Skolverket sedan beskriver finns även inom Haninge kommun, mellan skolor och mellan klasser i samma skola.

Denna handlingsplan är i sig ett steg mot ökad likvärdighet vad gäller arbetet med skolnärvaro i och emellan alla kommunala grundskolor i kommunen. Skolornas arbete behöver följas upp systematiskt på olika organisatoriska nivåer: Inom den egna skolan på arbetslagsmöten och EHT, men även på rektorsmöten.

Skolans kompensatoriska uppdrag ingår i likvärdig utbildning. Detta handlar dels om att skolorna behöver utveckla olika typer av insatser för att främja skolnärvaro, dels att skolorna behöver skaffa sig kunskap om vilka elever som saknar adekvat stöd hemma.

Exempel på främjande insatser :

- Att i samband med terminsstart, föräldramöten, på skolans hemsida etc, tydliggöra skolans förväntan på skolnärvaro.
- Att vid studieövergång och skolbyte tillsammans med varje elev kartlägga eventuella behov av anpassningar och införa och följa upp dessa.
- Att för varje ny elev skaffa sig kunskap om hur eleven ser på att komma till skolan rent praktiskt. Skolan kan, som ett led i sitt kompensatoriska uppdrag, behöva stötta i att finna lösningar för att eleven ska klara av att komma iväg på morgonen. Alla elever har inte föräldrar som har möjlighet att finnas till hands på morgonen.
- Att på rektorsmöten regelbundet jämföra vilka främjande insatser olika skolor funnit verksamma, för att kunna använda best-practice inom kommunen.
- Att på rektors- och förvaltningsnivå underlätta möjlighet till skolbyte (det fria skolvalet) för alla elever, även de med stort stödbehov. Att inte få välja sin skola är en orsak till skolfrånvaro.
- Att alla främjande insatser görs tillgängliga för alla elever.

Trygghet och studiero

”Alla elever ska ha en utbildning som präglas av trygghet och studiero”. (Skolverket, 2016⁵)

Flertalet av de elever som Närvaroteamet varit i kontakt med beskriver otrygghet och bristande studiero som något som bidragit till skolfrånvaro. Förutom de disciplinära åtgärder som beskrivs i referensen, handlar detta i hög utsträckning om att eleverna ska beredas möjlighet att delta i utformningen av lärandemiljön. För att kunna göra detta behöver de vuxna i skolan ges schemamässigt utrymme, och ibland praktiskt stöd, inte bara till det praktiska arbetet med utformningen av lärmiljön, utan också hur de ska bemöta skolans elever och bygga den relation som är grunden för trygghet.

